

ANUARIO BRIGANTINO

Historia - Arte - Literatura - Antropoloxía - Entidades culturais e deportivas - Acontecementos do ano - Administración Municipal

Fundado por D. Francisco Vales Villamarín

Comité científico

Alfredo Erias Martínez (director)
Xosé Mª Veiga Ferreira (subdirector)
Xulio Cuns Lousa (secretario)

Fernando Alonso Romero
Manuel Ares Faraldo
Xosé Ramón Barreiro Fernández
José Antonio Fernández de Rota y Monter
José García Oro
Antonio Mejjide Pardo
José Antonio Miguez Rodríguez
Luis Monteagudo García

Colaboradores técnicos:

Mª Isabel Rey Seijo
Andrew Rollings
M^a del Pilar Vázquez Ares

EXCMO. CONCELLO DE BETANZOS

1999

nº 22

Dos traballos asinados
responden os seus autores; dos
demais, a dirección do ANUARIO
BRIGANTINO

Data límite de admisión de
orixinais:
31 de MARZO

REDACCIÓN
INTERCAMBIO

Excmo. Concello de Betanzos
Arquivo e Biblioteca Municipais
Rúa Emilio Romay, 1
15300 Betanzos, A Coruña
Tlf. (981) 771946

bibli1@alsernet.es

O ANUARIO BRIGANTINO é analizado
sistematicamente polo «CENTRO DE INFOR-
MACIÓN Y DOCUMENTACIÓN CIENTÍFICA»
(C.I.N.D.O.C.) do C.S.I.C. e incluído na base de
datos ISOC. Ésta ofrece información sobre
artigos publicados en máis de 1.000 revistas es-
pecializadas nos diferentes campos do
coñecemento que pertencen ás Humanidades ou
ás Ciencias Sociais.

A base de datos ISOC, accesible en liña des-
de calquer PC ou terminal de ordenador pola rede
telefónica conmutada ou por liñas especializa-
das para a transmisión de datos (X-25),
distribúese tamén en CD-ROM e en forma de re-
pertorios bibliográficos impresos.

O seu enderezo é:
Calle Pinar, 25, 3º, 28006 MADRID.
Tlief. (91) 4112220. Fax 564 50 69.

***

Así mesmo, os traballos do ANUARIO
intégranse nas bases de datos da BIBLIOTECA
XERAL da UNIVERSIDADE DESANTIAGO DE
COMPOSTELA...

Cuberta:

*Sepulcro de Fernán Pérez de Andrade (s. XIV) na igrexa de San Francisco de Betanzos.
Reconstrucción cromática hipotética: Alfredo Erias.*

Contracuberta:

*Escudo de Fernán Pérez de Andrade que inicia os relevs con motivos de caza da ábsida
da igrexa de San Francisco de Betanzos. Debuxo: Alfredo Erias.*

Deseño da cuberta, composición e maqueta: Alfredo Erias.

Depósito legal: C-1613/2000

ISSN: 1130-7625

Imprime: LUGAMI -Betanzos-

Ilmo. Sr. Don Manuel Lagares Pérez

Alcalde-Presidente do Excmo. Concello de Betanzos

Hai cincuenta e un anos que o ANUARIO BRIGANTINO naceu e hoxe volve á rúa de novo, cheo de traballos que iluminan o camiño de Betanzos e de Galicia.

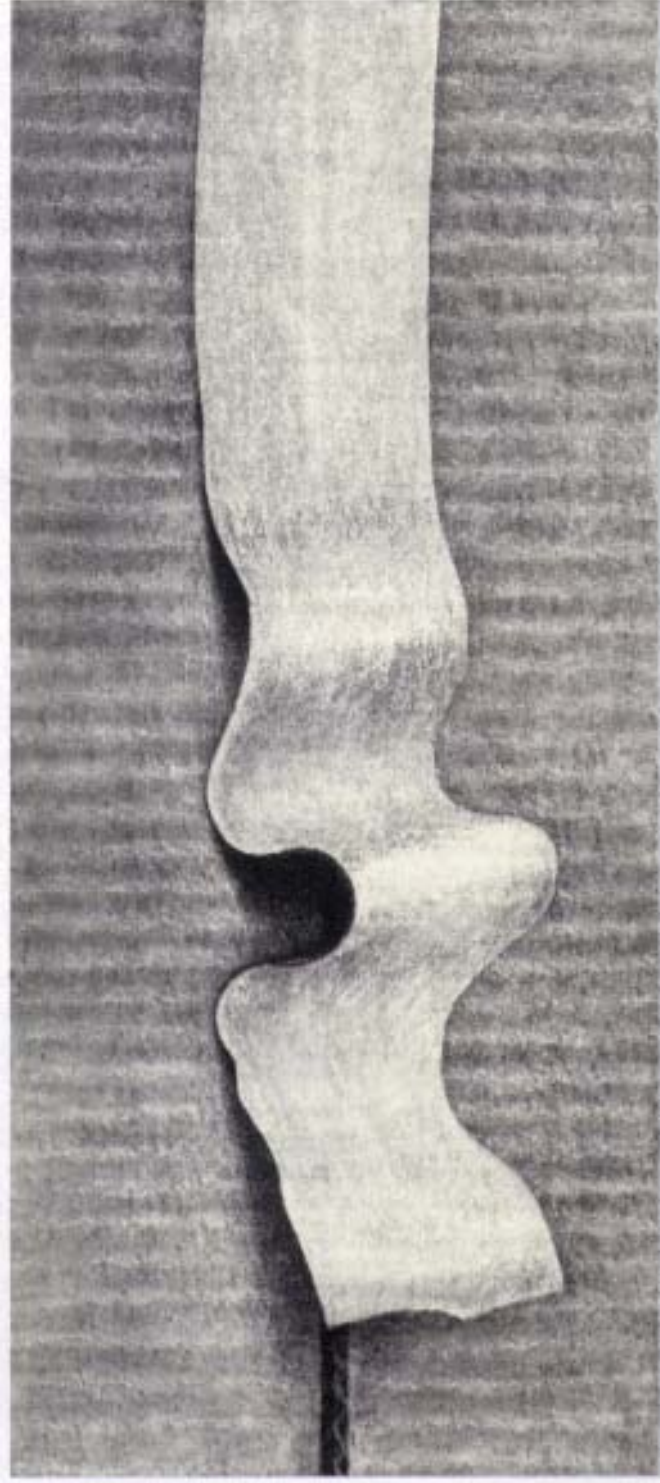
Foron moitos os acontecementos culturais que se espallaron ó longo de 1999. Xunto ós festivos e tradicionais cíclicos, quero subliñar a laboura dos últimos anos do Conservatorio Municipal de Música e da Banda Municipal, que, xunto a actuacións de grupos e intérpretes prestixiosos, volven converter Betanzos en centro musical de primeira orde, onde unha chea de mozos e mozas son xa músicos de categoría. Ó mesmo tempo, teño que felicitar-me pola paulatina consolidación do Centro Internacional de Estampa Contemporánea, que creou e dirixe D. Xesús Núñez e que fai de Betanzos unha capital mundial do gravado.

Subliñarei tamén a «VI Mostra Documental De Betanzos» que nos sorprende con tesouros da nosa memoria colectiva, custodiados no Arquivo Municipal. Especiais foron as celebracións do «150 Aniversario do Nacemento de D. Juan M^o García Naveira», benfeitor de Betanzos, creador, entre outras cousas, do marabilloso parque do PASATEMPO. E, de novo, voltou ás rúas a Feira Franca Medieval que, a pesar de ter só dous anos, semella que nunca fora interrompida. E, ¿que dicir do marabilloso espectáculo da compañía xaponesa Takigi-Mai, que representou en xullo, no Campo, A danza da Fogueira?

Pero este foi tamén ano de eleccións municipais, onde unha nova Corporación tomou as rendas do goberno do Concello coa ilusión de encamiñalo axeitadamente polo terceiro milenio.

En fin, un ano que pasa pronto, pero que nos deixa moitas cousas que lembrar. O Anuario Brigantino axudaranos agora e no futuro a lembralas. Agradezo, como sempre, ó seu director, D. Alfredo Erias Martínez, o seu brillante traballo e este agradecemento fágoo extensivo ós membros do comité científico e ós colaboradores de todo tipo, sen esquecerme da laboura do Concelleiro Delegado de Cultura, D. Francisco Dfáz Pereira.

¡GRACIAS A TODOS!

Anne Heyvaert, 1999 (CIEC).
Augarbitnia bruñida.

ÍNDICE

Historia...

*El marco del Monte Medela, por FRANCISCO VALES VILLAMARÍN.....	11
*Gravados rupestres en San Xurxo de Torres (Vilarmaior, A Coruña), polo GRUPO DE ARQUEOLOXÍA DA TERRA DE TRASANCOS.....	21
*Unha nova estación rupestre ó aire libre en Baroña, Porto do Son (A Coruña), por JORGE GUITIÁN CASTROMIL e XOÁN GUITIÁN RIVERA.....	35
*Un petroglifo de época histórica: o conxunto inédito de Gourís, Porto do Son (A Coruña), por JORGE GUITIÁN CASTROMIL e XOÁN GUITIÁN RIVERA	41
*Los pueblos celtas del Noroeste de la Península Ibérica, por M. ALBERRO.....	49
*POPULI y CASTELA en el "edicto de Bembibre", Bierzo-León, por LUIS MONTEAGUDO.....	71
*Sobre la orientación astronómica de la capilla de San Guillermo (Finisterre, Galicia), por FERNANDO ALONSO ROMERO y MANUEL CORNIDE CASTRO PIÑEIRO.....	83
*Ánimas y brujas de Finisterre, Cornualles e Irlanda, por FERNANDO ALONSO ROMERO.....	91
*La actividad pesquera en la Galicia de los ss. IX-XIII, a través de la diplomática medieval y la toponimia actual, por FRANCISCO CARRILLO BOUTUREIRA...	105
*El monasterio de las Cascas (II), por SANTIAGO DAVIÑA SÁINZ	135
*Catálogo do <i>Tumbo de la Hacienda que la Madre de Dios de Sobrado tiene en Tierra de Mellide y Monterroso y Donaciones, y Foros, y Ventas</i> , por CARLOS PEREIRA MARTÍNEZ.....	149
*La Casa de la Moneda de A Coruña en los siglos XV y XVI (II), por JOSÉ GARCÍA ORO y M ^a JOSÉ PORTELA SILVA	169
*En 1841 se creó en A Coruña la Sociedad Económica de Amigos del País, por ANTONIO MEIJIDE PARDO.....	179
*Achegamento á mobilización anticlerical na Galicia da Segunda República a través dos xornais (abril-xuño de 1931), por GUSTAVO HERVELLA GARCÍA...	207
*Marcelino Pedreira: Un mestre coruñés baixo a influencia de Pestalozzi e da Escola Nova, por ANTÓN COSTA RICO e M ^a XOSÉ BENÍTEZ GARCÍA.....	221
*Unha achega á historia da F.A.I. en Galicia: o grupo "Plantas Nuevas" de Betanzos, por CARLOS PEREIRA MARTÍNEZ.....	237
*Hidronimia gallega, por LUIS MONTEAGUDO.....	255

Arte, Literatura, Antropoloxía...

*La eterna caza del jabalí, por ALFREDO ERIAS MARTÍNEZ.....	317
*Los abanicos de la colección Jiménez-Cossío en el Museo das Mariñas, por FÁTIMA COBO RODRÍGUEZ.....	379
*Los Hermanos García Naveira y sus fundaciones, por SANTIAGO DE LA FUENTE GARCÍA SJ.....	395
*El turista ideal del "PASATIEMPO", por DELFÍN MARIÑO.....	435
*El "PASATIEMPO": pionerismo escénico del "Jardín Temático", por DELFÍN MARIÑO.....	445
*Juegos en el "PASATIEMPO" surrealista, por DELFÍN MARIÑO.....	457
*A propósito do propósito, por XULIO CUNS LOUSA.....	463
*O escultor Ángel Ferrant: un Sísifo contemporáneo, por XOSÉ LUIS MOSQUERA CAMBA.....	485
*Apuntes para unha biografía de Uxío Novoneyra, por MANUEL EUGENIO DE NEIRA POL.....	501
*Leite de Vasconcelos, a Real Academia Galega e a poesía galega, por CONCEPCIÓN DELGADO CORRAL.....	511
*Don Manuel Murguía e un poeta emigrante de Betanzos, por CONCEPCIÓN DELGADO CORRAL.....	515
*Poemas de la vejez, por JOSÉ ANTONIO MIGUEZ.....	521
*La Coral Polifónica de Betanzos: suma y sigue, por JOSÉ ANTONIO MIGUEZ.....	524

Entidades culturais e deportivas...

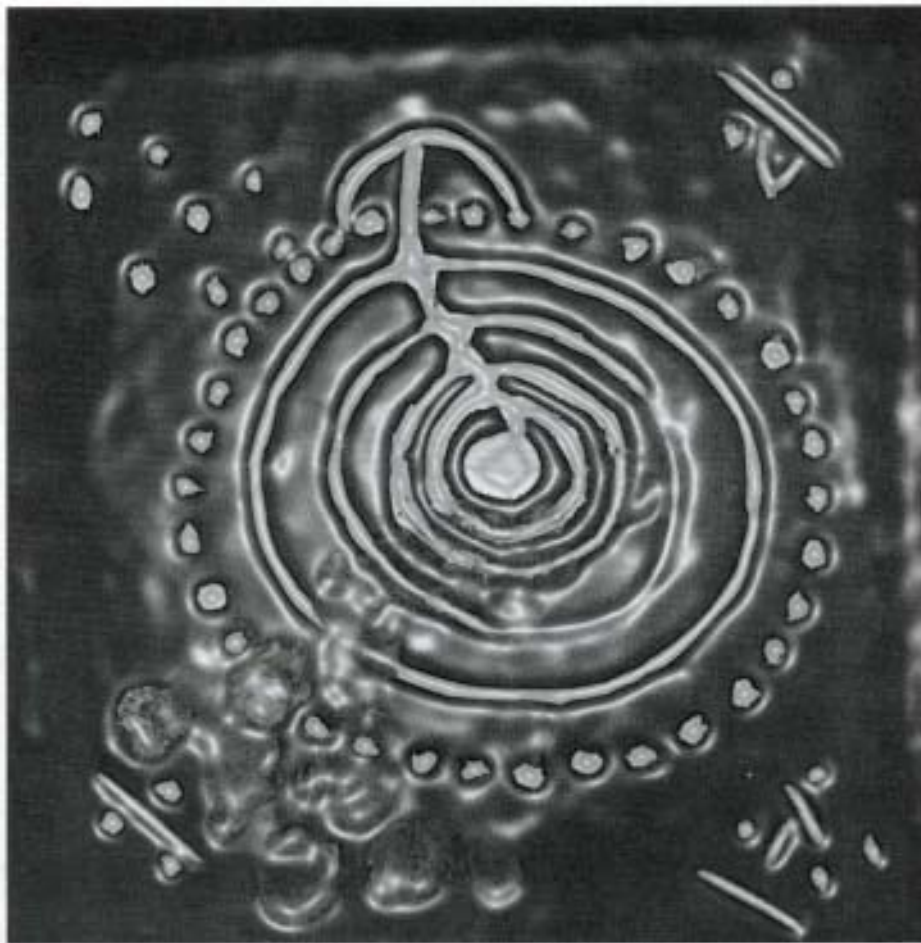
*La Fundación C.I.E.C., Centro Internacional de la Estampa Contemporánea: "Apuesta para un centro de gráfica en Galicia, actividades y proyectos", por ANNE HEYVAERT.....	529
*Técnica, imagen, cultura y mercado, retos de la estampa actual, por BERNARDO CASTELO.....	541
*Conservatorio Municipal de Música, por PEDRO IGNACIO NOYALÓPEZ.....	545
*Radio Betanzos, por SOBRINO.....	551
*La Banda Municipal de Betanzos, por DAVID PANTÍN VÁZQUEZ.....	554
*Escola Municipal de Folclore de Betanzos, por ELENA DÍAZ BLANCO.....	556

Acontecementos do ano

*Pregón da Festa do Viño, por ALFREDO ERIAS.....	570
*Pregón da Segunda Feira Franca Medieval, por ALFREDO ERIAS.....	584
*Pregón das festas Patronais de San Roque, por MANUEL MARÍA.....	589
*Función do Voto, por MANUEL LAGARES PÉREZ.....	594

HISTORIA...

Cimadevila (CIEC). Outeiro do Xobiño. 1999